

ÖRÖKLÉTBEN BOLYONGÓ VERSSOROK

Szöveg: **Farkas Anita**

Bossa nova és jazzénekesként ismerte meg a közönség Pátkai Rozinát, aki 2016-ban indította útjára a Czóbel Minka személyisége ihlette Minka-projektet (a költőnőről szóló portrécikkünket a 148. oldalon olvashatják). A magyar irodalom gyöngyszemeit különleges zenei és vizuális köntösbe öltöztető vállalkozás első albuma a költészet napján jelent meg.

A SZIMBOLISTA KÖLTŐNŐ, CZÓBEL MINKA NEVE MÉG AZOKNAK SEM TÚL ISMERŐS, AKIK AMÚGY JÁRTASAK A SZÁZADFORDULÓS MAGYAR IRODALOMBAN. HOGY KERÜLT A LÁTÓKÖRÉBE?

Az egyetem magyar szakán fedeztem fel, és a tudása, érzékenysége, modernsége rögtön megragadott. Czóbel az elsők között írt Magyarországon szabadverseket, másik nagy kedvencem, a *Nyugat* egyik előfutárának is tartják. Anyanyelvi szinten beszélt franciául, angolul és németül, műfordítóként is elismerték, ő ültette át először magyar nyelvre a szintén szimbolista Verlaine verseit, lefordította németre *Az ember tragédiáját*, angolra Petőfi több költeményét. Szinte hihetetlen, hogy nőként a múlt század

fordulóján ennyire sokoldalú tudott lenni. És bár soha nem került a szépirodalmi kánon nagyjai közé, hiszen korának irodalmi életéből teljesen kítaszította őt a kritika és a szakma is, nem adta fel alkotói szabadságát, rengeteg művet hagyott ránk. Számomra ezek nagyon sokat jelentenek: sugárzik belőlük az álmodozással vegyes folyamatos kételkedés, ami nekem is sajátom.

A 2016-BAN ÉLETRE HÍVOTT MINKA-PROJEKTNEK EZ IS CÉLJA VOLT: VISSZAHOZNI ŐT ÉS MUNKÁSSÁGÁT A KÖZTUDATBA?

Inkább úgy fogalmaznék, hogy részben Czóbel Minka életútja volt az, ami erőt és bátorítást adott, hogy ne féljek új utakat keresni a zenei

pályámon. Minka élete második felében nem igazán alkotott, talán a kételyek erősödtek fel benne, elfáradhatott az állandó elutasításban, elvonultan élt Anarcspusztán. Majdnem száz évig élt, boszorkánynak tartották, ami nem csoda, hiszen rengeteg mindenhez értett. Mondhatnám akár, hogy a Minka-projekt is afféle boszorkánykodás: verseket zenésíték meg elektronikus zenei környezetben, illetve képeket és videóklipet társítok a dalokhoz. Óriási szerencsémre fantasztikus zenésztársak segítenek ebben: Dóczi Bence producer, Ávéd János szaxofonos, Kiss Benedek nagybőgős és Klausz Ádám dobos rengeteget hozzátesz ahhoz, hogy ezek a versmegzenésítések igazán egyediek legyenek. Férjem, Fenyvesi Márton pedig hangzástervezőként és hangmérnöként szintén csoda dolgokat művel a felvételeinkkel.

A KÖZÖS MUNKA EREDMÉNYEKÉNT IDÉN JELENT MEG A MINKA CÍMŰ LEMEZÜK; MIÉRT KELLETT ERRE ÖT ÉVET VÁRNI?

Időbe telt, míg ezekhez a rendkívül erős szövegekhez megtaláltuk a leginkább illő zenei és vizuális formát. A mindennapos alkotói tevékenységemben egyébként is teljesen összerosódtak már a formai és műfaji határok: egy installáció, egy kép, egy dal nem feltételez másféle szellemi vagy lelkiállapotot az anyaggal való munka során. Az viszont nem megy gyorsan, hogy tényleg eljussak arra a pontra, amikor késznek nyilvánítok egy műalkotást, pont azért, mert mindig több oldalról közelítem meg. Ehhez az összetett munkához olyan alkotótársat kerestem, aki a zenei vázlataimat nagy nyitottsággal és szabadsággal kezeli, és a produceri munkájába társként is beavat. Dóczi Bencével két éve határoztuk el, hogy albummá formáljuk a verses-zenei „kép-zelgéseimet, kép-zengéseimet”. Innentől kezdve minden héten találkoztunk, és az újabb és újabb ötletek nyomán

csak akkor engedünk útjára egy dalt, amikor már sem elvenni, sem hozzátenni nem tudunk semmit. Nagyon örülök neki, hogy idáig vártunk, mert most már vizuálisan is egyre inkább meg tudom valósítani, amit szeretnék – ebben számos médiaművész kollégám a segítségemre van.

AZ ALBUMON SZEREPLŐ VERSEK KÖZÜL CSAK EGY, AZ ERDŐ HANGJA CZÓBEL MINKA-SZÖVEG, A TÖBBI KÖZT VAN PÉLDÁUL BABITS MIHÁLY-, VÍG MIHÁLY-, BORBÉLY SZILÁRD-, ÁPRILY LAJOS- ÉS KARINTHY FRIGYES-KÖLTEMÉNY. MI VOLT A VÁLOGATÁS ALAPJA?

A legelső bátrabb versmegzenésitésem Áprily Lajos *A menekülő* című verséhez íródott. Itt először az elektronikus zenei kíséretet, atmoszférát készítettem el, és kifejezetten a zenéhez kerestem hangulatában hasonló művet. Később azonban megfordult a folyamat, most a szövegek viszik a kezemet, a gondolataimat a számomra helyes megfogalmazás irányába. Ezeket a mindennapos olvasmányaimból választom, inspirálok egy kötet vagy egy alkotó által, és amint lehet, kreatívan elmerülök a munkafolyamatban.

A VERSMEGZENÉSÍTÉS MAGYARORSZÁGON LEGINKÁBB A KALÁKA-FÉLE VONALAT JELENTI. HOGYAN FOGADJA A SZAKMA, A KÖZÖNSÉG AZ EHHEZ HASONLÓ, HANGSÚLYOZOTTAN AZ ELEKTRONIKUSZENE-ALAPÚ PRÓBÁLKOZÁSOKAT?

A lényegyet tekintve nincs különbség, ugyanúgy gondolkozom itt is, mint korábban az

„Szerettem volna megtalálni azt a közeget,
ahol minden zenei elemnek külön jelentése van”

akusztikusan megszólaló *Taladim* lemezemen szereplő költemények esetében: dallamokat próbálok kitalálni 20. századi magyar költők műveihez. Ilyen szempontból akár hasonlóan is működhetne a dolog, mint a hagyományos versmegzenésítések esetében, annál inkább is, mert én is azokon nőttem fel. De szerettem volna valami mást és újat tenni ezek mellé az önmagukban is gyönyörű szövegek mellé. Megtalálni azt a közeget, ahol minden zenei elemnek külön jelentése van, ezek a zenei vagy atmoszferikus elemek körbeölelik a bolyongó verssorokat, és szinte beszélget egymással a vers és a zene. Dóczy Bence produceri munkája, melodikus és egyszerre zajszerű elemei pedig teljesen lenyűgöznek, kifejezetten szeretek vele dolgozni.

A MINKA-PROJEKT EGÉSZÉT EGY BESZÉLGETÉSBEN INTERMEDIÁLIS KÍSÉRLETKÉNT DEFINIÁLTA, EZ MIT JELENT?

Egy különleges, izgalmas zenei és vizuális utazást, amelyben igyekszem a maga teljességében mindent hozzátenni, ami csak hathat a hallgatóság érzékeire. Pont úgy, ahogyan montírozás vagy rajzolás közben, amikor nincsenek akadályok, megfelelések, kimondatlan műfaj- és stílusbeli kötelezettségek, csak a határtalan és vonzó szabadság. Ez egyben nagy kihívás is, hiszen mint előadó már nemcsak vokálisan, hanem hangszeresen is megnyilvánulok a színpadon.

A BOSSA NOVÁTÓL INDULVA JUTOTT EL ELŐBB A JAZZIG, MAJD IMMÁR HÁROMGYERMEKES ANYAKÉNT A KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEM INTERMÉDIA SZAKÁIG. EGYFAJTA BELSŐ NYUGTALANSÁG HAJTJA MINDIG VALAMI ÚJABB TAPASZTALÁS FELÉ?
Mondhatni. Az alkotásban már nem a határvonalak érdekelnek, hanem az átjárhatóság: ahogy a zenei műfajok, úgy a művészeti ágak

közt is megtalálhatók a kézenfekvő kapcsolódási, együttműködési pontok. Nem vagyok tudatos alkotó, egyik nap rajzolni van kedvem, másnap zongorázom, vagy videószerkesztő szoftverrel matatok, harmadnap bossa nova koncertet adok. Érdekes, hogy a bossa nova dalok hangszerelésénél is mindig arra próbáltam kérni a muzsikustársaimat, dolgozzanak váratlan elemekkel, legyen a hangzás furcsább, zavarosabb. De mindig az lett a tanulság, hogy a bossa nova tradíciója, megszólalási keretei egyszerűen ledobják magukról a kísérletezéseinket. Így jutottunk el végül a bossa novától az elektronikus zenéig, egy sziszegő, igazán soha meg nem nyugvó hangzásvilágig, illetve így találtam vissza a portugál nyelvű zenei hagyománytól saját anyanyelvemhez, a magyar költészethez.

AMIVEL VISZONT, AHOGY A BOSSA NOVÁVAL ÉS A JAZZEL, CSAK EGY SZÚK RÉTEGET TUD MEGSZÓLÍTANI. ZAVARTA EZ VALAHA?

Sosem. Sőt, igazából most inkább kellemes meglepetés, hogy a *Minka* lemezünknek ennyire kedvező a fogadtatása. Azt hiszem, az anyanyelvű irodalom olyan kapukat nyit meg, és olyan kapcsolatot teremt előadó és közönség között, amely minden esetben kivételes.

A MAI, MOBILTELEFONNAL A KEZÜKBEN SZÜLETŐ FIATALOKAT IS EL LEHET ÍGY ÉRNI?

Fontosnak tartom, hogy új utakat is járjunk, és ha szeretnénk a számunkra értékes dolgokat továbbadni, alkalmazkodjunk ahhoz, hogy ma a fiatalok akár digitális vagy hangzó formában könnyebben befogadják a szövegeket. Ez azonban nem törvényszerűség: az én gyerekeim például szeretik a verseket, és szívesen olvassák is őket. Ahogyan én is örömmel meghallgatok egyet-egyét a YouTube-on színészek előadásában, amire pedig régen nem volt lehetőség. ■